

Datum van inontvangstneming : 21/03/2017

Zaak C-56/17

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

3 februari 2017

Verwijzende rechter:

Administrativen sad Sofia-grad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 januari 2017

Verzoekende partij:

██████████

Verwerende partij:

Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite

I – Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

In het hoofdgeding is een beroep aan de orde tegen besluit nr. 4461 van de Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite (voorzitter van het Nationaal Agentschap voor vluchtelingen; hierna: „verweerder”) van 20 juni 2016 houdende weigering van de toekenning van de vluchtelingenstatus en van de humanitaire status.

II – Voorwerp en rechtsgrondslagen van het prejudiciële verzoek

Voorwerp van de onderhavige prejudiciële verwijzing is een op basis van artikel 19, lid 3, onder b), VEU juncto artikel 267 VWEU ingediend verzoek om uitlegging van respectievelijk overweging 12 en artikel 2, onder b) en d), artikel 3, lid 1, en artikel 17 van verordening (EU) nr. 604/2013; overweging 54 en artikel 31, lid 8, onder e), artikel 32 en artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32; artikel 4, leden 2 en 5, artikel 9, leden 1 en 2, en artikel 10, lid 1, onder b), en

lid 2, van richtlijn 2011/95; en de artikelen 10 en 18 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

III – Prejudiciële vragen

1. Volgt uit artikel 3, lid 1, van verordening (EU) nr. 604/2013, gelezen in samenhang met overweging 12 en artikel 17 ervan, dat een lidstaat een beslissing mag nemen die moet worden beschouwd als behandeling van een bij hem ingediend verzoek om internationale bescherming in de zin van artikel 2, onder d), van de verordening, zonder dat uitdrukkelijk is beslist over de verantwoordelijkheid van die lidstaat op grond van de criteria van de verordening, indien in het concrete geval geen aanwijzingen bestaan voor een afwijking in de zin van artikel 17 van de verordening?

2. Volgt uit artikel 3, lid 1, tweede volzin, van verordening (EU) nr. 604/2013, gelezen in samenhang met overweging 54 van richtlijn 2013/32/EU, dat in de omstandigheden van het hoofdgeding, ten aanzien van een verzoek om internationale bescherming in de zin van artikel 2, onder b), van die verordening, indien geen sprake is van een afwijking in de zin van artikel 17, lid 1, ervan, een beslissing moet worden genomen waarbij de lidstaat zich ertoe verplicht het verzoek op grond van de criteria van die verordening te behandelen en welke beslissing is gebaseerd op het feit dat de bepalingen van de verordening van toepassing zijn op de indiener van het verzoek?

3. Moet artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32/EU aldus worden uitgelegd dat de rechter bij een beroepsprocedure tegen een beslissing inzake weigering van internationale bescherming, volgens overweging 54 van die richtlijn moet beoordelen of de bepalingen van verordening (EU) nr. 604/2013 van toepassing zijn op de indiener van het verzoek, indien de lidstaat geen uitdrukkelijke beslissing heeft genomen over zijn verantwoordelijkheid voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming op grond van de criteria van die verordening? Moet er op grond van overweging 54 van richtlijn 2013/32 van worden uitgegaan dat, wanneer er geen aanwijzingen zijn voor de toepasbaarheid van artikel 17 van verordening nr. 604/2013 en het verzoek om internationale bescherming door de lidstaat waarin het is ingediend is behandeld op basis van richtlijn 2011/95/EU, de verordening ook dan van toepassing is op de juridische situatie van de betrokkene indien de lidstaat geen uitdrukkelijke beslissing heeft genomen over zijn verantwoordelijkheid op grond van de criteria van de verordening?

4. Volgt uit artikel 10, lid 1, onder b), van richtlijn 2011/95/EU dat in de omstandigheden van het hoofdgeding sprake is van vervolging op grond van „godsdienst”, indien de indiener van het verzoek niet met betrekking tot alle door het begrip godsdienst in de zin van die bepaling bestreken aspecten die van fundamenteel zijn voor de beoordeling van de vraag of de betrokkene een

■

bepaalde godsdienst aanhangt, verklaringen heeft afgelegd en documenten heeft overgelegd?

5. Volgt uit artikel 10, lid 2, van richtlijn 2011/95/EU dat sprake is van vervolging op grond van de godsdienst in de zin van artikel 10, lid 1, onder b), van die richtlijn, indien de indiener van het verzoek in de omstandigheden van het hoofdgeding stelt op grond van zijn geloofsovertuiging te zijn vervolgd, maar geen verklaringen heeft afgelegd en bewijzen heeft overgelegd betreffende aspecten die karakteristiek zijn voor het aanhangen van een bepaalde godsdienst en die voor de vervolgende partij een reden zouden vormen om aan te nemen dat de betrokkene die godsdienst aanhangt – waaronder aspecten die verband houden met het al dan niet verrichten van religieuze handelingen of religieuze uitlatingen –, dan wel betreffende vormen van individueel of gemeenschappelijk gedrag die op een godsdienstige overtuiging gebaseerd zijn of daardoor worden voorgeschreven?

6. Volgt uit artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2011/95/EU, gelezen in samenhang met de artikelen 18 en 10 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het begrip godsdienst in de zin van artikel 10, lid 1, onder b), van voornoemde richtlijn, dat in de omstandigheden van het hoofdgeding:

a) het begrip godsdienst in de zin van het Unierecht geen handelingen omvat die volgens het nationale recht van de lidstaten strafbaar zijn? Kunnen dergelijke handelingen, die in het land van herkomst van de indiener van het verzoek strafbaar zijn, vervolgingshandelingen zijn?

b) in verband met het verbod op proselitisme en het verbod op handelingen die in strijd zijn met de godsdienst waarop de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van het land van herkomst van de indiener van het verzoek gebaseerd zijn, beperkingen toelaatbaar moeten worden geacht die zijn vastgelegd met het oog op de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen en van de openbare orde in dat land? Moeten de dergelijke verboden op zich worden aangemerkt als vervolgingshandelingen in de zin van de aangevoerde bepalingen van de richtlijn indien op overtreding ervan de doodstraf staat, ook al richt de betrokken wetgeving zich niet uitdrukkelijk tegen een bepaalde godsdienst?

7. Volgt uit artikel 4, lid 2, van richtlijn 2011/95/EU, gelezen in samenhang met lid 5, onder b), van die bepaling, artikel 10 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32/EU, dat in de omstandigheden van het hoofdgeding de beoordeling van de feiten en van de omstandigheden slechts mag worden verricht op basis van de door de indiener van het verzoek afgelegde verklaringen en overgelegde documenten, maar evenwel is toegestaan een bewijs van de door het begrip godsdienst in de zin van artikel 10, lid 1, onder b), van de richtlijn bestreken, ontbrekende aspecten te verlangen indien:

– het verzoek om internationale bescherming zonder die gegevens als ongegrond zou moeten worden beschouwd in de zin van artikel 32 juncto artikel 31, lid 8, onder e), van richtlijn 2013/32/EU, en

– het nationale recht bepaalt dat de bevoegde autoriteit alle voor de beoordeling van het verzoek om internationale bescherming relevante omstandigheden moet vaststellen en de rechter in geval van betwisting van de beslissing inzake weigering erop moet wijzen dat de betrokkene geen bewijzen heeft aangeboden en overgelegd?

IV – Wettelijke bepalingen en rechtspraak van de Europese Unie

Artikel 78, leden 1 en 2, onder a), b), d) en e), VWEU

Artikel 7, artikel 10, lid 1, artikel 18 en artikel 19, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

Richtlijn 2011/95/EU – overwegingen 12, 16, 23, 27, 29, 34, artikel 1, artikel 2 onder a), d), e), g) en h), artikel 4, leden 2, 4 en 5, onder b), c) en e), artikel 9, leden 1 en 2, en artikel 10, lid 1, onder b), en lid 2.

Richtlijn 2013/32/EU – overweging 54, artikel 10, lid 2 en artikel 46, lid 3.

Verordening (EU) nr. 604/2013 – overwegingen 12, 17, 18, 22 en 35, artikel 1, artikel 2, onder d), artikel 3, leden 1 en 2, artikel 5, artikel 17, leden 1 en 2, artikel 18 en artikel 27.

Arresten van 17 februari 2009, ██████ (C-465/07, EU:C:2009:94), 5 september 2012, Y en Z (C-77/11 en C-99/11, EU:C:2012:518), 7 november 2013, X e.a.(C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720) en 2 december 2014, A e.a.(C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406).

V – Nationale wettelijke bepalingen

Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (Bulgaarse aisel- en vluchtelingenwet; hierna: „ZUB”) – artikelen 1 bis, 2, 4, 6, 8, 9, 13, 30, 67 bis, 68, 73 en 75.

Administrativnoprotsesualen kodeks (wetboek inzake het bestuursprocesrecht; hierna: „APK”) – artikelen 9 en 171.

VI – Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Bij de bestreden beslissing nr. 4461 van 20 juni 2016 weigerde verweerder ██████ (hierna: „verzoeker”), die op 1 maart 2016 om internationale bescherming had verzocht, toekenning van de vluchtelingenstatus en van de humanitaire status.

■■■■■

Verzoeker is een man, beschikt niet over identiteitsdocumenten en is geboren op 20 september 1981 in Marivan in de Islamitische Republiek Iran. Hij is Iraans onderdaan van Koerdische herkomst en ongehuwd.

- 2 Verzoeker noemt religieuze vervolging door de Iraanse autoriteiten als motief voor zijn verzoek. Verzoeker heeft zich volgens eigen zeggen eind 2008/begin 2009 in Iran tot het christendom bekeerd. Hij beschikte over een illegale satellietontvanger waarmee hij de verboden christelijke televisiezender Nejat TV kon ontvangen. Eén keer heeft hij zelfs naar een televisie-uitzending gebeld. In september 2009 is hij twee dagen lang door de geheime dienst vastgehouden en ondervraagd over zijn telefonische bijdrage aan voornoemde live televisie-uitzending. Tijdens zijn hechtenis is hij gedwongen toe te geven dat hij zich tot het christendom heeft bekeerd.
- 3 Volgens verweerder is de argumentatie van verzoeker op wezenlijke punten tegenstrijdig. In eerste instantie had hij aangegeven dat de autoriteiten ervan op de hoogte waren dat hij zich tot het christendom had bekeerd, om vervolgens te beweren dat hij in 2009 door de autoriteiten was gearresteerd en ondervraagd over de christelijke godsdienst en over het feit of hij al dan niet was bekeerd. Verweerder achtte tevens relevant dat verzoeker vanaf zijn vrijlating in 2009 tot het tijdstip waarop hij Iran verliet, in 2012, niet door de autoriteiten is gearresteerd en dat ten aanzien van hem geen levensbedreigende maatregelen zijn genomen.
- 4 Tijdens het gehoor, dat twee maal heeft plaatsgevonden, heeft verzoeker aangegeven in 2006 in Engeland te zijn geweest, maar van daaruit naar Iran te zijn uitgewezen. In juni 2012 heeft hij Iran illegaal verlaten en is naar Irak gereisd, waar hij tot eind 2015 heeft verbleven. Hij had in Irak asiel aangevraagd en zich tot de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties gewend, maar er is geen beslissing over zijn situatie genomen en de autoriteiten in de regio hebben hem geen identiteitsdocumenten verstrekt.
- 5 Ten slotte wordt in de motivering van de bestreden beslissing aangevoerd dat er geen redenen zijn voor de erkenning van verzoeker als vluchteling in de zin van artikel 8 ZUB. Met betrekking tot de situatie in het land van herkomst van verzoeker gaat verweerder ervan uit dat in Iran geen sprake is van een nationaal of internationaal gewapend conflict, zodat niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 9, lid 1, derde alinea, ZUB. Evenmin is voldaan aan de verdere voorwaarden van die bepaling voor de toekenning van internationale bescherming. De in dat verband door de bevoegde afdeling van het Nationaal Agentschap voor vluchtelingen afgegeven rapport over de actuele situatie in Iran is gebaseerd op de methodiek van het Europese Ondersteuningsbureau voor asielzaken inzake de verkrijging van informatie over de landen van herkomst.
- 6 De rechter heeft een rapport over de situatie van christenen in Iran toegelaten waaruit blijkt dat het Iraanse wetboek van strafrecht voorziet in de doodstraf voor proselitisme en voor iedere poging van niet-moslims om moslims ertoe te

bewegen van godsdienst te veranderen, alsmede voor „vijandigheid tegenover God” en „belediging van de profeet”. Blijkens die informatie heeft de regering ten minste 20 mensen, waaronder meerdere soennitische Koerden, terechtgesteld wegens „vijandigheid tegenover God”. Volgens informatie van de Speciale rapporteur van de Verenigde Naties eisen de Iraanse autoriteiten registratie van alle kerkgangers teneinde te voorkomen dat tot het christendom bekeerde moslims Armeense en Assyrische kerken betreden.

- 7 Uit voornoemd rapport volgt voorts dat de regering proselitisme verbiedt en dat wie niet tot een kerkgemeenschap behoort, geen kerken mag betreden. De Iraanse grondwet erkent de volgende (godsdienstige) minderheden: zoroastriërs, joden en christenen. Die minderheden hebben ondanks het verbod op proselitisme het recht om vrijelijk formele godsdienstige erediensten te verrichten dan wel daaraan deel te nemen en godsdienstige gemeenschappen op te richten.

VII – Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 8 Verzoeker stelt dat de bestreden beslissing onverenigbaar is met de artikelen 8 en 9 ZUB. Bovendien is zijns inziens een door Nejat TV afgegeven document waarin wordt bevestigd dat verzoeker zich tot het christendom heeft bekeerd, niet juist beoordeeld. Hij verwijst naar informatiebronnen die beschrijven wat er met mensen is gebeurd die vanuit de islam zijn bekeerd tot een andere godsdienst, en naar de gevolgen van de toepassing van de „islamitische wet op de apostasie” (wet op de geloofsverzaking), die in strijd is met artikel 18 van de Algemene Verklaring van de rechten van de mens. Tegen die achtergrond stelt verzoeker dat hij gevaar loopt van ernstige schade in de zin van artikel 9, lid 1, eerste en tweede alinea, ZUB in die zin dat hij ter dood zou kunnen worden veroordeeld en terechtgesteld of het slachtoffer zou kunnen worden van foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.
- 9 Volgens verzoeker kan op basis van de door het Nationaal Agentschap voor vluchtelingen aangevoerde informatie over de veiligheidssituatie in Iran niet worden geconcludeerd dat de fundamentele mensenrechten in dat land worden gewaarborgd en dat Iran zijn onderdanen naar behoren beschermt. Verzoeker is van mening dat de motivering aangaande de situatie in zijn land van herkomst van wezenlijk belang is met het oog op de naleving van het non-refoulementbeginsel van artikel 4, lid 3, ZUB en de eerbiediging van de rechten die zijn verankerd in artikel 18 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en de artikelen 2 en 3 van het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Verzoeker moet op grond van zijn godsdienst als vluchteling worden erkend. Met betrekking tot het bewijs van de relevante omstandigheden verwijst hij naar de verdeling van de bewijslast en de toepassing van het beginsel „in geval van twijfel voor de vluchteling”.

-
- 10 Verweerder acht het beroep ongegrond en verzoekt om afwijzing ervan. Hij houdt in elk opzicht vast aan de bestreden beslissing. Zijns inziens bestaat in casu niet het risico dat de doodstraf wordt opgelegd. Evenmin is sprake van vervolging of het risico van een toekomstige vervolging die de toekenning van de vluchtelingenstatus en van de humanitaire status om de in de wet en in artikel 1A, lid 2, van het Vluchtelingenverdrag genoemde relevante redenen zou rechtvaardigen.

VIII – Uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

— Toepasselijkheid van het Unierecht op het onderhavige geval:

- 11 Het aan de Bulgaarse staat gerichte verzoek om internationale bescherming van ■ dat ten grondslag ligt aan de bestreden beslissing, moet worden beschouwd als verzoek dat is ingediend op basis van de veronderstelling dat de betrokkene moet worden beschouwd als vluchteling in de zin van artikel 1A, van het Vluchtelingenverdrag of als persoon die in aanmerking komt voor toekenning van de humanitaire status respectievelijk subsidiaire bescherming in de zin van richtlijn 2011/95.
- 12 Het verzoek is behandeld in het kader van een algemene procedure overeenkomstig de artikelen 68 tot en met 76 ZUB, die door de indiening van een verzoek om internationale bescherming overeenkomstig artikel 68, lid 1, eerste alinea, ZUB is ingeleid. Beschikbare informatie waaruit blijkt dat verzoeker op discretionaire basis, uit mededogen of op humanitaire gronden, in Bulgarije mag verblijven ontbreekt, en van de in overweging 15 van richtlijn 2011/95 geregelde uitzondering op de toepasselijkheid is geen sprake.
- 13 In de bestreden beslissing heeft het Agentschap voor vluchtelingen in eerste instantie onderzocht of verzoeker voldoet aan de voorwaarden voor erkenning als vluchteling. Nadat was vastgesteld dat dit niet het geval is, werd onderzocht of hij in aanmerking komt voor toekenning van de humanitaire status volgens nationaal recht respectievelijk voor subsidiaire bescherming uit hoofde van richtlijn 2011/95. Het verzoek werd derhalve onderworpen aan een behandeling in de zin van artikel 10, lid 2, van richtlijn 2013/32. De behandeling van het verzoek om internationale bescherming is een behandeling in de zin van artikel 2, onder d), van verordening nr. 604/2013, waarbij geen procedure ter bepaling van de verantwoordelijke lidstaat in de zin van die verordening heeft plaatsgevonden.
- 14 De door Bulgarije verleende bescherming omvat de toekenning van de vluchtelingenstatus uit hoofde van artikel 8 ZUB en van de humanitaire status uit hoofde van artikel 9 ZUB. De in artikel 8 ZUB genoemde gronden komen overeen met de in de hoofdstukken II, III en VI van richtlijn 2011/95 neergelegde voorwaarden voor het verkrijgen van de vluchtelingenstatus. De humanitaire status volgens artikel 9 ZUB komt overeen met de in artikel 2, onder f), van richtlijn 2011/95 gegeven definitie van subsidiaire bescherming. Het in artikel 9,

lid 1, derde alinea, ZUB neergelegde criterium stemt overeen met het in artikel 15, onder c), van richtlijn 2011/95 genoemde criterium voor de toekenning van subsidiaire bescherming.

- 15 Bij de in casu bestreden beslissing is verzoeker de toekenning van de vluchtelingenstatus en van de humanitaire status geweigerd. In dat verband is ook een toetsing verricht aan de hand van de in het arrest van het Hof in de zaak ██████████ (C-465/07, EU:C:2009:94) vastgelegde criteria.
- 16 Het in Bulgarije ingediende verzoek om internationale bescherming heeft tot gevolg dat de juridische situatie van verzoeker binnen de werkingssfeer van richtlijn 2011/95 (artikel 1) en richtlijn 2013/32 (artikel 3, lid 1) valt. Volgens die bepalingen zijn voornoemde richtlijnen van toepassing op alle verzoeken om internationale bescherming die op het grondgebied van de lidstaten worden ingediend. Gezien het tijdstip waarop het onderhavige verzoek is ingediend en het tijdstip van inwerkingtreding van die twee richtlijnen (overeenkomstig respectievelijk artikel 41 van richtlijn 2011/95 en artikel 54, lid 1, van richtlijn 2013/32), zijn de bepalingen ervan ook in temporeel opzicht toepasselijk. Op het tijdstip van indiening van het verzoek waren de termijnen voor de omzetting in nationaal recht van de bij richtlijn 2011/95 en richtlijn 2013/32 ingevoerde nieuwe bepalingen reeds verstreken. Ook de regelingen van verordening nr. 604/2013 waren van kracht. Tevens waren op dat tijdstip de bepalingen van voornoemde richtlijnen door de artikelen 76 en 36 van de wetten tot wijziging van de ZUB, die zijn bekendgemaakt in de Darzhaven vestnik (publicatieblad van de overheid) en op 16 oktober 2015 en 26 december 2015 in werking zijn getreden, formeel omgezet in nationaal recht. Het sinds 26 december 2016 geldende artikel 67 bis, lid 1, ZUB verwijst met betrekking tot de procedure ter bepaling van de verantwoordelijke lidstaat uitdrukkelijk naar verordening nr. 604/2013.

— Noodzaak van de uitlegging van Unierechtelijke bepalingen voor de beslechting van het geding

- 17 De verwijzende rechter dient niet alleen de in het beroep aangevoerde betwistingsgronden te toetsen, maar ook te onderzoeken of is voldaan aan alle bij de wet vastgestelde rechtmatigheidsvoorwaarden, waaronder de naleving van de procedurele regels en van het materiële recht (artikel 168, lid 1, juncto artikel 146 APK).

A) Procedure

- 18 Ten aanzien het door verzoeker ingediende verzoek zijn de volgende procedurehandelingen verricht: verzoeker is geregistreerd, hij is twee keer gehoord, de Darzhavna Agentsia „Natsionalna sigurnost” (overheidsagentschap voor nationale veiligheid) is om advies gevraagd, er is gebruik gemaakt van een rapport over de situatie in Iran, en er is uitsluitend de bestreden beslissing vastgesteld waarbij ten gronde op het verzoek is beslist. Aanwijzingen voor de

■■■■■

toepassing van clauses of voorwaarden die haaks staan op de criteria van de verordening ontbreken. Er is geen beslissing genomen in de zin van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 604/2013 waaruit zou blijken dat het door verzoeker ingediende verzoek om internationale bescherming door de Bulgaarse staat wordt behandeld als de volgens de criteria van hoofdstuk III van die verordening verantwoordelijke staat.

- 19 Op het tijdstip van indiening van het verzoek was een wijziging van artikel 67 bis ZUB van kracht geworden als deel van een wetsontwerp tot omzetting van richtlijn 2013/32, waarmee onder meer werd voorzien in een „versnelde behandeling” van dergelijke verzoeken. Artikel 67 bis, lid 1, verwijst naar verordening nr. 604/2013, terwijl lid 2 uitdrukkelijk verschillende voorwaarden vermeldt voor de inleiding van een procedure waarin het uitsluitend gaat om de in artikel 18 van die verordening vastgelegde verplichtingen van de verantwoordelijke lidstaat. Relevant zijn in dat verband het bestaan van aanwijzingen voor de verantwoordelijkheid van een andere lidstaat (eerste alinea) en een overnameverzoek van een andere lidstaat (derde alinea). De in de tweede alinea genoemde grond heeft uitsluitend betrekking op onderdanen van derde landen die illegaal in Bulgarije verblijven. In het onderhavige geval is niet voldaan aan een van de voorwaarden voor de inleiding van een procedure ter bepaling van de verantwoordelijke lidstaat, die dan ook niet is uitgevoerd.
- 20 Vóór de hierboven toegelichte wijziging van artikel 67 bis, lid 2, eerste alinea, ZUB diende, wanneer een eerste verzoek om internationale bescherming was ingediend, een procedure in de zin van verordening nr. 604/2013 ter bepaling van de verantwoordelijke lidstaat te worden ingeleid, en wel „op het tijdstip van registratie van een vreemdeling die een verzoek om internationale bescherming heeft ingediend”.
- 21 Tegen die achtergrond rijst de vraag of het niet-nemen van een beslissing in de zin van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 604/2013 neerkomt op schending van het Unierecht, dan wel dat die verordening uitsluitend van toepassing is op procedures voor de overdracht van de indieners van verzoeken tussen de lidstaten. De bepaling zou aldus kunnen worden uitgelegd dat ten aanzien van ieder verzoek om internationale bescherming een beslissing moet worden genomen uit hoofde van artikel 3, lid 1, tweede volzin, van die verordening, waarin precies moet worden aangegeven om welke redenen de lidstaat zich ertoe verplicht het verzoek te behandelen, tenzij overeenkomstig artikel 17, lid 1, van die verordening van laatstgenoemde bepaling wordt afgeweken.
- 22 In artikel 17, lid 1, van verordening nr. 604/2013 is uitdrukkelijk vastgesteld dat elke lidstaat in afwijking van artikel 3, lid 1, ervan kan „besluiten een bij hem ingediend verzoek om internationale bescherming [...] te behandelen”. Indien voor de afwijking van artikel 3, lid 1, een uitdrukkelijke beslissing vereist is, zou een uitlegging denkbaar zijn dat ook in het algemeen in geval van toepasselijkheid van de criteria van de verordening een beslissing ter zake vereist is. Zo niet, zou niet

zijn vastgesteld of een bepaald verzoek om bescherming al dan niet binnen de werkingssfeer van de verordening valt.

- 23 De verplichting om een beslissing ter zake te nemen, volgt uit overweging 54 van richtlijn 2013/32, waarin is vastgesteld dat die richtlijn geldt voor de indieners van verzoeken op wie verordening nr. 604/2013 van toepassing is, „in aanvulling op en onverminderd de bepalingen van die verordening”. Bovendien is die verordening volgens artikel 1 ervan toepasselijk op elk in een lidstaat ingediend verzoek om internationale bescherming. Dit geldt ook voor gevallen waarin geen overname plaatsvindt door een andere lidstaat dan die waarin het verzoek is ingediend. De verwijzende rechter verwijst in dit verband naar artikel 3, lid 2, tweede alinea, en artikel 20 van de verordening.
- 24 Bij de bestreden beslissing is het verzoek van █████ om internationale bescherming in de zin van artikel 2, onder d), van verordening nr. 604/2013 behandeld. Daarbij toetste het Nationaal Agentschap voor vluchtelingen overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 2013/32 in eerste instantie of verzoeker voldoet aan de voorwaarden voor de erkenning als vluchteling en vervolgens of hij in aanmerking komt voor de toekenning van de humanitaire status (subsidiare bescherming). In dat geval is met betrekking tot de bevoegdheden van de aangezochte rechter artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32 van toepassing. Naar nationaal recht dient de aangezochte rechter te toetsen of de voor de vaststelling van de beslissing geldende procedure is nageleefd en of met betrekking tot verzoeker is voldaan aan het vereiste van overweging 54 van die richtlijn. Derhalve rijst de vraag of artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32 bindend is voor de aangezochte rechter als rechter in eerste aanleg wanneer bij hem een geding aanhangig is inzake betwisting van een beslissing tot weigering van de status in de zin van richtlijn 2011/95. Tevens is de vraag of zijn toetsing ook betrekking dient te hebben op de naleving van de vereiste van overweging 54 van richtlijn 2013/32 indien geen procedure heeft plaatsgevonden en geen beslissing overeenkomstig artikel 3, lid 1, van verordening nr. 604/2013 is vastgesteld. Er is een uitlegging mogelijk dat bij een beroep tegen een volgens artikel 10, lid 2, van richtlijn 2013/32 vastgestelde beslissing, de bevoegdheden van de rechter overeenkomstig artikel 46, lid 3, van die richtlijn zich uitsluitend beperken tot met de toepassing van de richtlijn verband houdende procedurele vraagstukken.
- 25 Bij een uitlegging in die zin dat, ofschoon niet is beslist de zaak te behandelen volgens de criteria van verordening nr. 604/2013, geen ernstige overtreding is begaan voor zover het verzoek is behandeld volgens de in richtlijn 2011/95 vastgelegde procedure, behoeft de aangezochte rechter in het kader van zijn uit artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32 voortvloeiende bevoegdheden niet te toetsen of is voldaan aan de vereisten van overweging 54 van die richtlijn. Indien een definitieve beslissing is vastgesteld in de zin van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 604/2013, is op een voor de rechter bindende wijze beslist of de indiener van het verzoek binnen de werkingssfeer van de verordening valt. Dit is in casu niet het geval, en er is niet vastgesteld of de verordening op de indiener van het

■

verzoek van toepassing is, waarbij – zoals blijkt uit de uiteengezette motivering – een eenduidige uitlegging van de betrokken bepalingen niet mogelijk is.

B) Materieelrechtelijke vraagstukken

1. Begrip godsdienst in de zin van het Unierecht

- 26 Het geding heeft betrekking op de vraag of verzoeker gezien zijn bekering tot het christendom en de situatie van christelijke bekeerlingen in Iran, moet worden erkend als vluchteling respectievelijk als persoon die in aanmerking komt voor subsidiaire bescherming (in het nationale recht aangeduid als humanitaire status). Volgens artikel 10, lid 1, onder b), van richtlijn 2011/95 moeten bij de toetsing van de gronden van vervolging alle tot het „begrip godsdienst” behorende bestanddelen in aanmerking worden genomen. Het Hof heeft in zijn arrest in de gevoegde zaken Y en Z (C-71/11 en C-99/11, EU:C:2012:518, punt 63) geoordeeld dat die definitie alle bestanddelen van het begrip – openbaar, privé en individueel – bestrijkt. De ZUB verwijst met betrekking tot het begrip godsdienst naar artikel 10 van richtlijn 2011/95.
- 27 Het begrip „godsdienst” in de zin van de richtlijn omvat niet alleen innerlijke aspecten, namelijk de overtuiging, maar ook elementen die verband houden met de naar buiten gerichte uiting van die overtuigingen. Hiertoe behoren verschillende handelingen, zoals de deelname aan religieuze activiteiten, het uiten van overtuigingen in de particuliere of openbare sfeer, of de verschillende gedragingen van gemeenschappen die op een godsdienstige overtuiging gebaseerd zijn. De naar buiten gerichte uiting van de overtuiging kan ook bestaan in het zich onthouden van bepaalde handelingen, zoals het niet-deelnemen aan religieuze rituelen in de particuliere of openbare sfeer. Uit de formulering van de bepaling valt niet af te leiden of de bestanddelen die verband houden met dergelijke handelingen of het zich daarvan onthouden in een geval als het onderhavige, cumulatief aanwezig moeten zijn. Is het zo dat een persoon die van godsdienst is veranderd zich, om geloofwaardig te zijn, moet onthouden van de met zijn vroegere godsdienst verbonden handelingen en de met de nieuwe godsdienst verbonden handelingen moet verrichten? Het antwoord op die vraag kan niet zonder meer worden opgemaakt uit de formulering van de richtlijn.
- 28 Uit de bewoording van de bepaling volgt dat het begrip „godsdienst” een ruime strekking heeft en zich niet beperkt tot traditionele godsdiensten en (om het even waar) bestaande godsdienstige gemeenschappen met een georganiseerde structuur. Verzoeker stelt dat hij van de islam naar het christendom is overgegaan, maar dat hij zichzelf eenvoudigweg als „christen” beschouwt en niet als lid van een godsdienstige gemeenschap. Hij heeft niet aangegeven of verklaard of en hoe hij godsdienstige handelingen verricht en/of daaraan deelneemt, en het is niet duidelijk of zijn geloofsovertuigingen godsdienstige activiteiten in de openbare sfeer of [bepaald] gedrag vereisen. Volstaan de verklaringen van de indiener van een verzoek om internationale bescherming over uiterlijke aspecten, zoals het

bezit van godsdienstige literatuur (in casu de bijbel) in een voor hem begrijpelijke taal en zijn bewering dat hij zich tot de desbetreffende godsdienst heeft bekeerd en bij „bijeenkomsten” contacten heeft met andere christenen, om bepaalde geloofsovertuigingen te kwalificeren als „godsdienst” in de zin van de richtlijn?

- 29 De verwijzende rechter heeft behoefte aan een antwoord op de voornoemde vragen om te kunnen beoordelen of verzoeker reeds op grond van godsdienst is vervolgd of het risico loopt dit te worden. Richtlijn 2011/95 heeft tot doel normen op te stellen voor de erkenning van asiellozoekers als vluchtelingen in de zin van artikel 1 van het Vluchtelingenverdrag en van personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming (overwegingen 24 en 34 en artikel 1 van die richtlijn). De verwijzende rechter is van oordeel dat met het oog op de uniforme toepassing van het recht een uitlegging van het begrip godsdienst in de zin van de richtlijn door het Hof is vereist.
- 30 De gestelde vragen zijn ook van belang voor zover de vervolgende partij – in casu de Iraanse overheid – uitsluitend op basis van de openlijke aspecten van het christendom op de hoogte kan geraken en verzoeker in het hoofdgeding tot die godsdienst kan rekenen. Dergelijke openlijke aspecten zijn dus relevant voor de beoordeling van de vraag of artikel 10, lid 2, van richtlijn 2011/95, dat overeenstemt met artikel 8, lid 2, ZUB, van toepassing is. Met betrekking tot die beoordeling, maar net als voor het tegenovergestelde geval ¹, namelijk dat geen openlijke aspecten kunnen worden vastgesteld, rijst de vraag of de vervolgende partij op de hoogte kan geraken van de godsdienst van een bepaalde persoon dan wel of kan worden aangenomen dat hij betrokkene op grond van zijn godsdienst zal vervolgen.

B. 2. Toelaatbare beperkingen van de godsdienstvrijheid volgens het Unierecht

- 31 Verzoeker stelt dat hij bij terugkeer naar Iran een reëel risico loopt het slachtoffer te worden van ernstige schade zoals de doodstraf, en dit op grond van de „wet op de apostasie”, die in strijd is met artikel 18 van de Algemene verklaring van de rechten van de mens. Uit de feiten volgt dat het bij het begrip „wet op de apostasie” niet om een vigerende bepaling van het Iranese recht gaat. Er bestaat echter wel een rechtsgrondslag die betrekking heeft op de verandering van godsdienst van Iranese onderdanen, aangezien schendingen van het verbod op proselitisme, vijandigheid tegenover God en belediging van de profeet krachtens het wetboek van strafrecht worden bestraft met de dood. Iran is volgens zijn grondwet is een islamitische republiek waarin alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen moeten berusten op de „islamitische beginselen” en de officiële uitlegging van de sharia. Gezien het staatsbestel van Iran, hangen de vermelde verboden van het wetboek van strafrecht samen met de in dat land geldende openbare orde, die wederom rechtstreeks verband houdt met een bepaalde godsdienst.

¹ Opmerking van de vertaler: het Bulgaarse origineel is in dit opzicht onduidelijk.

-
- 32 Het recht overeenkomstig artikel 10 juncto artikel 52, lid 3, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie heeft dezelfde strekking en draagwijdte als het recht overeenkomstig artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM). Dat betekent dat de in artikel 9, lid 2, EVRM neergelegde beperkingen van het recht toelaatbaar zijn. Volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) kan de uitoefening van een godsdienst om vele redenen worden ingeperkt. De verwijzende rechter verwijst hier naar punt 48 van het arrest van het EHRM in de zaak Kokkinakis/Griekenland [14307/88]. Naar Bulgaars recht (artikel 7, lid 1, van de *Zakon za veroizpovedaniata* [wet op de geloofsbekentenis]) is het verboden om het recht op geloofsbekentenis (in het Unierecht en het EVRM aangeduid als godsdienstvrijheid) aldus uit te oefenen dat de rechten en vrijheden van anderen worden aangetast. Volgens die bepaling mag de vrijheid van geloofsbekentenis niet in strijd zijn met de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid en de goede zeden.
- 33 Om de genoemde redenen lijken het verbod op proselitisme en het verbod op uitoefening van een godsdienst die strijdig is met de openbare macht, niet onverenigbaar te zijn met artikel 9, lid 2, EVRM, aangezien die verboden gebaseerd zijn op overwegingen inzake de openbare orde en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen, beperkingen die ook zijn vastgelegd in artikel 52, lid 1, van het Handvest en dus verenigbaar zijn met het Unierecht. De [verplichting tot] eerbiediging van de grondrechten en van de in de het Handvest verankerde beginselen volgt uit overweging 16 van richtlijn 2011/95.
- 34 In casu is de vraag relevant of het verbod op proselitisme en het verbod op handelingen die strijdig zijn met de godsdienst waarop de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van het land van herkomst van verzoeker gebaseerd zijn, moeten worden beschouwd als toelaatbare beperkingen die ertoe strekken de rechten en vrijheden van anderen en de openbare orde in dat land te beschermen. Aangezien op overtreding van de betrokken verboden echter de doodstraf staat, rijst de vraag of reeds het bestaan ervan en de vermelde wijze van bestraffing moeten worden beschouwd als vervolgingshandelingen in de zin van artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2011/95.
- 35 Bij analoge toepassing van de punten 66 en 67 van het arrest van het Hof van 2 december 2014, X e.a. (gevoegde zaken C-199/12 tot en met C-201/12, EU:C:2013:720), mag het Unierechtelijke begrip „godsdienst” krachtens het Unierecht geen handelingen omvatten die volgens het nationale recht van de lidstaten strafbaar zijn. In casu is echter een ander grondrecht aan de orde en is een analoge toepassing niet mogelijk, zodat het antwoord moet worden vastgesteld door uitlegging van het Unierecht.

C) Procedurele vraagstukken betreffende de bewijslast

- 36 Aangezien verzoeker zich niet beschouwt als lid van een reeds bekende religieuze organisatie, is niet duidelijk hoe hij zijn recht op godsdienstvrijheid zou moeten uitoefenen. Bovendien heeft verzoeker zelf duidelijk aangegeven dat de autoriteiten bij zijn arrestatie in 2009 niet over bewijzen voor zijn bekering tot het christendom beschikten, en tegelijkertijd de veronderstelling geuit dat zij daarvan pas naderhand op de hoogte zijn geraakt, echter zonder informatie ter zake te hebben gehad. Dat betekent dat onduidelijkheid bestaat omtrent het aspect „vrijheid van meningsuiting”. In overeenstemming met artikel 32, lid 2, juncto artikel 31, lid 8, onder e), van richtlijn 2013/32, vermeldt artikel 13, lid 1, derde en vierde alinea, ZUB omstandigheden waarin verzoeken om internationale bescherming als kennelijk ongegrond kunnen worden beschouwd. In dergelijke gevallen mag niet zijn voldaan aan de voorwaarden voor de erkenning van een persoon als vluchteling en voor de toekenning van subsidiaire bescherming. Bovendien „bevatten de afgelegde verklaringen geen uitvoerige beschrijving van de omstandigheden of persoonlijke details die ertoe bijdragen de situatie op te helderen” en is het „verzoek kennelijk ongeloofwaardig, aangezien de door verzoeker afgelegde verklaringen inconsequent, tegenstrijdig en duidelijk onwaarschijnlijk zijn”.
- 37 De voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming bevoegde autoriteiten dienen volgens artikel 6, lid 1, ZUB ambtshalve de relevante feiten vast te stellen en de indiener van het verzoek te ondersteunen. De indiener van het verzoek is van zijn kant verplicht alle bewijsstukken over te leggen en bij te dragen tot de vaststelling van de waarheid in de procedure. Indien wezenlijke omstandigheden niet worden opgehelderd en het verzoek om internationale bescherming ten gevolge daarvan als kennelijk ongegrond wordt beschouwd, dan mag dit niet te wijten zijn aan de passiviteit van de autoriteiten in de procedure. Tot de procedurele regels in verband met de betwisting van een beslissing houdende weigering van internationale bescherming, behoort de verplichting van de rechter volgens artikel 171, lid 4, APK, om de partijen erop te wijzen dat zij ten aanzien van bepaalde, voor het geding relevante omstandigheden geen bewijs hebben overgelegd. Van die naar nationaal recht bestaande verplichtingen van de rechter en de administratieve autoriteit kan alleen op grond van het Unierecht worden afgeweken.
- 38 In het onderhavige geval hebben de verplichtingen van de administratieve autoriteit om de feiten ambtshalve te onderzoeken dan wel van de rechter om de voornoemde aanwijzingen te geven, uitsluitend betrekking op de omstandigheden die het mogelijk maken om vast te stellen of de elementen van het begrip „godsdienst” in de zin van artikel 10, lid 1, onder b), van richtlijn 2011/95 aanwezig zijn. Het is echter de vraag in hoeverre aan die verplichtingen kan worden voldaan, aangezien de godsdienstvrijheid, alhoewel het een autonoom grondrecht betreft, ook verband houdt met het recht op eerbieding van het privéleven van artikel 7 van het Handvest van de grondrechten. Het Hof heeft in zijn arresten van 7 november 2013, X. e.a. (gevoegde zaken C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720), en 2 december 2014, A e.a. (gevoegde zaken C-148/13–150/13,

■

EU:C:2014:2406), vastgesteld dat het bewijs van bepaalde met het recht op eerbiediging van het privéleven verband houdende aspecten bij verzoeken om internationale bescherming uitgesloten is.

- 39 Artikel 10 van het Handvest garandeert de vrijheid om een godsdienst of overtuiging uit te oefenen, hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé, door middel van erediensten, onderwijs, gebruiken en rituelen. Er is een voldoende nauw en rechtstreeks verband vereist tussen de handeling of het zich onthouden van een handeling en de overtuiging, om te waarborgen dat die handeling of het zich onthouden ervan verband houdt met de bekentenis tot de godsdienst of overtuiging. Gezien de uiteenlopende inhoud en de uiteenlopende toegestane beperkingen van het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op vrijheid van godsdienst, betwijfelt de verwijzende rechter of hij de vaststellingen in de aangevoerde rechtspraak betreffende de onderbouwing van de elementen die het recht op eerbiediging van het privéleven recht betreffen, naar analogie kan toepassen op het onderhavige geval. Door uitlegging moet worden verduidelijkt of het in het licht van punt 63 en de tweede alinea van het dictum van het arrest A e.a. is toegestaan dat gehoren plaatsvinden die betrekking hebben op de uiting van de overtuiging van de betrokkene of zijn met de godsdienst verband houdende gedrag in het kader van de behandeling van een daarop gestoeld verzoek om internationale bescherming. Voorts moet in casu in aanmerking worden genomen dat de in het land van herkomst van de indiener van het verzoek strafbare feiten niet rechtstreeks tegen christenen zijn gericht, maar dat zij ongetwijfeld op hen zijn toegepast. Indien in dit verband de principiële vaststellingen in de punten 56 tot en met 60 van het arrest X e.a. ook in het onderhavige geval als beginsel zouden gelden, zou het mogelijk zijn dat niet voor alle elementen van het begrip „godsdienst” een bewijsplicht geldt.